

sch met hen  
zijn.  
nen, dat dit  
kt.  
lijkheid nog  
vindt men  
ten opzichte  
erenden een  
de perken te  
ten intimiteit  
die soms hun  
Ja, er zijn  
orthodoxe  
tek hun pen  
het de be-  
dat ze van  
eel de wereld  
het Woord  
eer schijnen

cessen voor  
we ons toch  
bitse bitter-  
het sterkt  
vordt aange-  
noemde  
nodalen ont-

tingen. God  
Maar voor-  
in die predi-  
in wat men  
leliepen, nu  
e, wyl minst

elaten, blijft  
hijnsel over,  
der de Syno-  
voor zulke  
Christelijke  
ke broeders  
te merken  
ich wel wat  
amspreking  
ovigen, mits

geen vaste  
ynodaal, of  
61 Menno-  
van al deze  
iden. Alleen  
eren niet.  
en kant een  
e voor zijn  
den anderen  
oude sym-

ndeling der  
ndel ook  
llenaar" is,  
orkomend-  
en, en altoos  
estaan.  
ok ons be-

komen ont-  
s van Chris-  
ten op ker-  
erloochehen  
akken.  
waant, het  
te kunnen  
Servet als  
n, dan zou  
selfspect  
m, hoe men  
noodzake-  
een bang  
r Synodale  
ne houding  
r.  
oningers en  
n, om hun  
lijk te ver-  
leden, had-  
waken, dat  
van den  
Modernen  
cht werd.  
dese kame-  
de Gronin-  
f reeds on-  
rder daglicht  
paard gaat  
vervreem-  
deren, die

zu op hun  
hen moe-  
ten in één  
ernen, hun  
lesche ziels-  
negen be-  
a over hun  
ederen in

terdaad zou  
Maar ook  
ouden, dat  
rhodoxen"  
gesteldheid

d. Het kan  
e Heiligen  
er, dat een  
ht over hun

bestaande  
t, dat aan  
roederen in  
beter een

isten, noch  
van zekere  
alle Syno-  
den van hun  
leven is  
d.  
n ook alle  
i, onhou-  
het toch  
ning in  
veging hun  
n dat ze

wat minder sterk in strijd handelen met  
den eisch der broederlijke liefde in Chris-  
tus, die geen kerkelijken scheidsmuur erkent.  
En nu zou dit voor Amsterdam zeer  
zeker te kras zijn.

De Amsterdamsche „orthodoxe“ Synodale  
predikanten loopen nog altoos langs 's hee-  
ren straten rond met een idée fixe, alsof  
zij de slippdraggers der aloude Regenten  
waren, en alsof een man in Dolantie een  
uitgebrokene uit het dolhuis is.

Nu dit zij zoo!

Te zijner tijd zal God de Heere ook  
hen wel brengen waar ze zijn moeten.

Maar zonder Amsterdam, en nog een  
enkele plaats misschien, dan uit, zoo blijven  
er toch altoos nog tal van steden en dor-  
pen over, waarin een iegelijk die Christus  
Jesus in onverderfelijkheid liefheeft, zijn  
broeder in Christus kan zoeken, kan eeren  
en liefhebben, ook al scheidt hen voors-  
hans nog de kloof, dat de één nog altoos  
Synodaal is en de ander in de Scliding  
of in de Dolantie vrij wierd.

Naar aanleiding van wat we een vorig  
maal onder de Pers over orgel en piano  
uitspraken, zond een houder van een orgel-  
en pianomagazijn ons onderstaand schrij-  
ven:

Naar aanleiding van een opmerking door  
Ued. onlangs in de *Heraut*, en nu in het laatste  
verschijnen nummer weer over het gebruik der  
piano, is het dat ik bekeerd Ued. deze letteren  
zend, om, mocht het zijn er wellicht iets in is  
dat Ued. overdenkt waardig was. Vooreerst  
zij gezegd dat ik mij verbijdt, dat deze zaak in  
de bladen beschreven wordt. *Gehel hen ik*  
*het met Ued. opmerking eens dat de piano zoo*  
*zelden goed gebruikt wordt, en dat er voor*  
*Christ. gezinnen en gewaar in steekt Ued.*  
*rust gevoelen dat het mijn natuur niet steelt*  
*op vermindering van piano's aan te dringen*  
*daar ik het grootste deel mijner verdienste*  
*hiervan geniet. Toch mag ik door genade*  
*zeggen, liever alles waarlijk gezegd dan 's*  
*Heeren eer niet te zoeken. Dikwijls kom ik in*  
*moedelijkheid vooral wat verhuuren betreft,*  
*waar ik vooruit niet anders kan zien of het*  
*instrument wordt in dienst des duivels ge-*  
*bruikt, en heb dan ook dikwijls geweigerd*  
*weik geldelijk voordeel er ook aan verbonden*  
*was. Voor een met veel schoonheidsgevoel*  
*bedeeld en kunstminnend Christen geloof ik*  
*dat er in elke kunst gevaar schuilt.*

Nobele verklaringen, waaraan hij dan den  
wensch toevoegt, dat deze gewichtige zaak  
beter ingedacht moge worden, ook met  
het oog op de propaedeuse die naar veler  
oordeel het pianospel ook voor het orgel  
geeft.

Gelijk men licht begrijpen zal, was dit  
schrijven van een deskundige ons koren op  
onzen molen, waarvoor we hem danken.

Nadere bespreking zal dan ook wel  
volgen.

Maar eer men toekomt aan de bespre-  
king der technische quaestie, moet eerst  
de paedagogische quaestie voor de verant-  
woordelijkheid der ouders zijn gelegd.

Ook in tal van Christengezinnen geven  
Christenouders er geld, soms veel geld voor  
uit, om hun kinderen een keurige piano  
ter bespeeling te bieden, en daarna lessen  
op de piano te laten geven; een uitgave  
waarvoor ze zich dan rijkelijk beloofd ach-  
ten, zoo hun zoons of dochters smaak in  
dit spel hebben, en het er tot zekere  
hoogte in brengen. En wel heeft men dan  
veelal ook een orgel, maar van veel minder  
kaliber; wordt op het orgel geen les ge-  
geven; en is een uitvoering op het orgel  
iets, waar, except bij het zingen van een  
psalm, zelden aan wordt gedacht.

Zoo heerscht dus de piano, evengoed in  
onze Christelijke gezinnen, als in de gezin-  
nen der wereld; en zelfs op Christelijke  
kostscholen zou men wel achten, dat de  
opvoeding niet compleet was, zoo er geen  
pianoles werd gegeven, maar om orgellessen  
denkt bijna niemand.

Dit brengt dan de zonen en dochters uit  
dese gezinnen vaak weer in aesthetische  
aanraking met de lieder der wereld.

Vooraf wie het tot op zekere hoogte in  
het pianospel bracht, moet dan ook eens  
naar een concert.

Van het concert gaat het dan naar de  
opera.

Van de opera naar de gewone komedie.  
En zoo dringt in meer dan één vroom  
gezin, juist door dat pianospel, een geest  
en een usantie in, die *koud* voor Jezus  
maakt en *warm* voor de kunst.

En dit nu mag niet.  
Dit is tegen de Doopsbelofte.  
Dit is zonde voor God.

Iets waar we volken nadruk op leggen,  
niet om de piano als muziekinstrument op  
zichzelf af te keuren; want wat zou daar  
tegen zijn?

Maar wel, omdat de piano het mode-  
instrument van onze eeuw is geworden;  
het gewone instrument onzer wereldsche  
kringen; en daardoor een instrument dat  
tot een macht en een invloed is gekomen,  
waarvan de schadelijke gevolgen voor den  
godvruchtigen levenstonen en bij de opvoe-  
ding onzer kinderen niet uitblijven.

Zulk gevaar nu dreigt van het orgel niet.  
En daarom blijft het onze leuze: Laat  
bij onze opvoeding, laat in onze Christelijke  
kringen het orgel de eereplaats gaan inne-  
men, en de piano bijnaak worden.

Vooraf thans nu de orgels zoo veel ver-  
betert en zoo goedkoop zijn geworden, is  
dit uitnemeend wel mogelijk.

Het orgel verleidt uw kinderen niet,  
maar leidt ze op.

En bij het orgel gaat de geestdritt en  
de lofverheffing van het gemoed niet naar  
den algod van de kunst uit, maar naar  
God den Heere.

In verband met de uitsluiting in onze medi-  
tatie over de Dooperschen, ontvingen we  
van den heer J. M. de Jong uit Lekamond,

onderstaand schrijven, dat we om het belang  
der zaak in zijn geheel opnemen.  
Het luidt aldus:

*Geachte Redacteur!*  
In de *Heraut* van Zondag 6 December il.  
onder het opschrift »Die ons heeft verzegeld»,  
vind ik aangaande de Dooperschen tijdens de  
Hervorming het volgende:

»De Dooperschen, die voor Calvijn hier in-  
invloed wonden, en de vrome zielen gevangen  
hielden, dit ja kweekten den twijfel aan; die  
leerden de vromen met een boekje in een  
hoekje zittende; maar die hebben dan ook voor  
de vrijmaking van ons land van Spanje's dwinge-  
landij nooit een vinger uitgestoken.»

Ter wille van waarheid en onpartijheid, ver-  
oorloof ik mij hierop het volgende met beschei-  
denheid aan te merken.

In het jaar 1577 heeft de Prins Stadhouder  
Willem I, de regering van Middelburg ver-  
maand om de Doopsgezinden, die weigerden  
gewapend op de wacht te trekken, en ook om  
hun getuigenis met eedzweren te bevestigen,  
daarover niet te bemoeielijken.

In het volgende jaar werden zij evenwel op  
nieuw bedreigd met ontneming van burger-  
rechten en het sluiten van hunne winkels, waar-  
over op hune klachten de Prins op 26 Juli  
1578 een brief aan genoemde regering richtte  
inhoudende eene zeer ernstige en dringende  
vermaning, om de Doopsgezinden volstrekt  
niet in hunne geloofsverzuiging te bemoei-  
lijken. De geschiedschrijver »teekent hierbij aan.

»Zijne Doortuchtigheid had bijzondere liefde  
voor deze gezindheid, alsoo eenige leden der-  
zelfde hem reeds in het jaar 1572 eene goede  
som gelds, naar hunne gelegenheid en die des  
tijds tot vordering der gemeene zaak hadden  
verstrekt.» Zie Wagenaar. Vaderlandsche His-  
torie, deel 7, bladzijde 211, 212 uitgave 1792.  
Uit dit bericht blijkt derhalve dat de Doops-  
gezinden, van welke een zeer groot getal hun  
geloof met den marteldood hebben bezeugd,  
ook om hunne goederen hebben bijgedragen  
om ons Vaderland van Spanje's dwingelandij  
te verlossen.

Verzoek Ued. voor deze regelen een plaatsje  
in de *Heraut*.

Met de meeste achting

Uw dienaar  
J. M. de Jong.  
Lekamond, 9 December 1891.

Heel dit schrijven nu rust op een mis-  
verstand.

Ouder »de Dooperschen« verstaat de heer  
De Jong »de Doopsgezinden«, terwijl wij  
de Anabaptisten mee bedoelden, van wie  
Menno en de zijnen zich juist afsonderden en  
tegen wier dwalingen ze protesteerden.

Want wel stond ook Menno Simons, zoo  
men tot de beginnende afdaalde, op het-  
zelfde onhoudbare standpunt, waarop oor-  
spronkelijk David Joris en zooveel anderen  
stonden. Maar Menno muntte uit door stille  
beradigheid, en had niets van een drijver  
of fanatiek dweper.

We verzoeken daarom onzen lezers, zoo  
dikwijls ook voortaan in ons blad van de  
Dooperschen sprake is, hierbij niet aan de  
Doopsgezinden te denken, die nooit anders  
dan een klein groepje gevormd hebben, geen  
enkele daad van fanatisme te kunnen laste  
hebben, en nimmer ook maar één oogblik  
de houding van ons volk tegenover Spanje  
bepaalden; maar wel aan die velerlei groe-  
pen van Anabaptisten, die vaak in Fries-  
land, Groningen en Holland een tijdlang  
den toon aangaven, een geheele schare van  
martelaren leverden, en passief tegenover de  
plakkaten bleven.

En het is aan dezen onhoudbaren toestand,  
dat eerst door het Calvinisme, maar toen  
ook zegewierend, een einde is gemaakt.  
KUYPER.

**Voor Koolwijk.**

Door Dr. A. KUYPER ontvangen: »Voor het  
tractement« door den heer A. Elshout te Lollum  
van IJ. J. F. onder Arum, geconfecteerd in mijn  
gezin f 6; van Trijntje O. B. te Lollum op haar  
15ten verjaardag f 2.50; »voor de school« van  
B. te Putten f 3; door den heer W. Hovy van  
P. 41 te Baarn f 5; enige giften gevonden in  
de schoolcollectie f 3.50.

Door Da. J. H. HOUTAGERS: van H. te  
Vlissingen, Unie, f 1; uit Arnhem f 2.50;  
van den heer M. te Driebergen f 1; Wage-  
naar te Broek op Langendijk f 2; door den  
heer W. H. te Amsterdam van E. te Nijmegen  
f 1.50; van C. te Wassenaar voor het tekort f 10.

Voor de arme kinderen te Kootwijk, een pak  
nieuwe kleertjes van mev. de Wed. H. te 's-Hage.  
Het vinde navolging bij velen, daar de dia-  
conie van alle middelen beroofd is.  
Totaal ontvangsten f 2014.16.

**Uit de Pers.**

Uit de *Zuid-Holl. Kerkbode* merken we, dat  
er ook ongeduldige Calvinisten zijn. Ongedul-  
dig over den langen duur van de bruilofsda-  
gen. We leren daar toch:

Met verlangen wordt allerwegen naar voortgang in  
de zaak van de vereeniging onzer gereformeerde kerken  
uitgezien.  
»Eker allermeest, omdat de herten zich zoo verblijden  
zullen, wanneer de oude goddelijkheid voor goed tot  
het verledene behoort en men aan rooivleed broeders  
en zusters, voor wie het hart altijd wat gevoelde, maar  
tegen wie men soms toch alles behalve lief was, nu  
aan den heiligen disch als leden van hetzelfde lichaam  
brood en beker zal mogen toereiken.

Wie Sion mint, verlangt naar zoo maar. Die ver-  
eeniging aan het heilige avondmaal met alle de belij-  
ders des Heeren is het hoogste, wat in de samsmel-  
ting bereikt kan worden. Daarover zullen zich dan ook  
de engelen Gods verblijden.

O, als er licht over opgaat, dan blijft ieder kind van  
God voor goed af van het avondmaal onder de gemeen-  
schapsreglementen van 1816, dat met gelijke erkenning  
van het ongelooft en met verwerping van de geloof-  
same belijders gepaard gaat. Wij zijn op grond van  
het Woord en van overtuiging, dat er een *bas des Heeren*  
tegen die avondmaalsvering uitgaat.

Maar ook, waar het licht ons mag bestralen, dan  
geloof ons harte aan een heerlijke herrijzing van Sion  
wanneer Gods volk, in *gebedenheid* over de belijden-  
den van *onzen Dordrecht*, zich af te samen vereenigt aan het  
heilige avondmaal.

Komt de Heere zich dan eens krachtig in het midden  
openbaren, dan zal het een feest zijn, als toen Salomo's  
tempel werd gewijd. Dan wordt de kerk nog eens  
openbaar in de kracht des overgankeelijken levens.

Hoe hijgt al het volk, dat God vereest, daarnaar. En  
daarom ook naar de vereeniging.

O, er kan door die vereeniging zooveel anders wor-  
den. Want in al den strijd en den arbeid des levens  
zullen wij dan ook samen optrekken. Wij willen niet

voortuilen. Wij kunnen het ook niet overzien.  
Maar wat zal er veel ten goede kunnen veranderen,  
wanneer onze Gereformeerde kerken één zijn.

Behalve datgene, wat door de vereeniging zal ge-  
betert worden, is er ook vooral in de *ontvankelijkheid*  
van het oogblik veel, dat naar de voorang der  
zaak zeer verlangd wordt.

Wij zitten in een moeilijk halfjaar.

De kerken zijn nog niet één, — en toch behooren  
en begeeren zij na den handslag die gegeven mocht  
worden, in alles met *elkander te rekenen*. Zij willen in  
alles met elkander rekenen. — en toch mogen zij *niet*  
*niet doen alsof zij reeds vereenigd zijn*.

Deze dubbele verhouding heeft ten gevolge dat men  
in veel dingen niet weet, hoe te handelen. Dat men  
niet recht voort kan.

Hier zijn twee Gereformeerde kerken op dezelfde  
plaats vacant, — al men ieder een leeraar beroep-  
en dat gaat nu toch niet. Zal men *samen* een leeraar be-  
roepen? Dat gaat ook nog niet. Zal één kerkeraad  
het doen en de andere het laten?

Daar is slechts één der kerken vacant. Zal men  
beroepen? Dat ligt zoo scherp, zoo weinig lastig.  
Vooraf als de plaats best door één dienaar kan verzorgd  
worden. Zal men het beroepen staken? Maar daar  
komen velen tegen op: »wij zijn nog niet vereenigd».

Gindt moet een kind gedooft worden. Over vijf  
zes weken komt er een dienaar van de classe; maar  
in de rustkerk is *heden* gelegenheid om den doop te  
ontvangen. Wat zal men doen? Doopen? Uitsluiten?

Elkder moet een nieuw kerkgebouw gesticht worden.  
Soms waren beide kerken reeds op weg om tot  
kerkbouw te komen. Maar nu, Zal men nog *afren*  
bouwen? Zal men *samen* bouwen? Hoe kan dit? Men  
mag niet geschieden zijn; en men mag ook niet ver-  
eenigd zijn.

We noemen slechts een paar moeilijkheden, die  
zoo de zaken niet nuchter heiden worden, soms hier  
of daar tot gevoeligheid, tot verwijdering zelfs tot  
moedeloosheid in de zaak der vereeniging kunnen  
leiden.

Dit laatste nu mag volstrekt niet.

Maar 't behoort ook niet.

Deze moeilijke tijd gaat spoedig voorbij. Wij ver-  
wachten, dat weldra de handeling, om het reglement  
door de Dordtsche kerkorde te vervangen, voltooid  
wordt. Dan kan het voorstel over de *wijze van uit-  
voering* der vereeniging tusschen de wederzijdsche  
deputaten voor beide Synoden opgemakt worden.  
En dan komt er spoedig gang in de zaken.

Maar in dezen tusschen zijn wij nu toch overal  
wij Men gripe niet te ver vooruit. Wij gelooven dat  
het goed is, althans de *Sacramentsbediening* nog ge-  
schieden te houden. Maar daar mogen geen gevoelen  
heden uit voortkomen. Ieder die van *ordelijke gerefor-  
meerd* houdt, zal toegeven dat het zoo behoort. In  
sake *herrijzing* is een iegelijk niet slechts op het zijde,  
maar ook op wat der anderen is. In andere zaken,  
b.v. kerkbouw, is vaak een weg te vinden, die niet  
de vereeniging rekening houdt, en toch ook niet verder  
gaat, dan wij zijn.

De raad, om in dezen tijd *zich niet* met elkaar  
samen te leven, — schiet wij evenwel verwerpt.  
Wij mogen evenmin aan de één als aan de andere  
zijde den verkeerden weg opgaan.

Niet handelen als ware de loomsneling reeds ige-  
loopen.

Maar ook *niet* handelen, als ware er nog niets van  
de vereeniging in het leven getreden.

Wij gaan *niet* maar terug.

Daarom hebben wij geraden, dat men in den *dienst*  
*der kerken* en der *gebeden* eens zal samenkomen. Geen  
verwarring; maar *ieder dienaar met zijn eigen kerkeraad*.  
Voorts komen de *kerkeraden* eens samen. En eindelijk  
zoeken men in taken, die ook den anderen kerkeraad  
raken, zoo mogelijk *overleg*.

Dyn loopt men *niet* verniet. Maar dan stuit men  
ook niets achteruit!

Wij moeten daar staan, waar de Heere tot op dit  
oogenblik zijne kerken bracht. *Nasit maar terug!* Maar  
leiden *stap* vooruit, dien de Heere ons op ordelijke  
wijze geeft.

En dan blijven er nog gedurig moeilijkheden.

Maar voor het gebod moet ook wat overblijven.

Het verheugt ons dat Dr. Sikkel dit *onge-  
duld* poogt te bedwingen.

Maar eerlijk gezegd, verstaan we van dit  
*ongeduld* niets.

Toen de voorloopige Synode te 's-Graven-  
hage uiteenging, heeft niemand zich voorges-  
teld, dat er ook maar aan te denken viel  
voor het midden van 1892 weer Synodaal  
saam te komen.

Juli, Augustus of September 1892. Zoo on-  
geveer stelde men het zich voor.

En nu zijn we nog pas in December 1891.  
Wat reden of oorzaak voor *ongeduld* zou  
er dan zijn?

Veeler verdienen de Christ. Geref. Depu-  
taten onzen dank dat ze *zoo hard* gewerkt  
hebben.

Laat ons toch geen jufferjes zijn, maar  
mannen.

En ook vraag uzelf eens af, of *ongeduld*  
wel een woord is, dat in het woordenboek  
van een Calvinist hoort te staan.

KUYPER.

**Voor Koolwijk.**

Door Dr. A. KUYPER ontvangen: »Voor het  
tractement« door den heer A. Elshout te Lollum  
van IJ. J. F. onder Arum, geconfecteerd in mijn  
gezin f 6; van Trijntje O. B. te Lollum op haar  
15ten verjaardag f 2.50; »voor de school« van  
B. te Putten f 3; door den heer W. Hovy van  
P. 41 te Baarn f 5; enige giften gevonden in  
de schoolcollectie f 3.50.

Door Da. J. H. HOUTAGERS: van H. te  
Vlissingen, Unie, f 1; uit Arnhem f 2.50;  
van den heer M. te Driebergen f 1; Wage-  
naar te Broek op Langendijk f 2; door den  
heer W. H. te Amsterdam van E. te Nijmegen  
f 1.50; van C. te Wassenaar voor het tekort f 10.

Voor de arme kinderen te Kootwijk, een pak  
nieuwe kleertjes van mev. de Wed. H. te 's-Hage.  
Het vinde navolging bij velen, daar de dia-  
conie van alle middelen beroofd is.  
Totaal ontvangsten f 2014.16.

**Uit de Pers.**

Uit de *Zuid-Holl. Kerkbode* merken we, dat  
er ook ongeduldige Calvinisten zijn. Ongedul-  
dig over den langen duur van de bruilofsda-  
gen. We leren daar toch:

Met verlangen wordt allerwegen naar voortgang in  
de zaak van de vereeniging onzer gereformeerde kerken  
uitgezien.  
»Eker allermeest, omdat de herten zich zoo verblijden  
zullen, wanneer de oude goddelijkheid voor goed tot  
het verledene behoort en men aan rooivleed broeders  
en zusters, voor wie het hart altijd wat gevoelde, maar  
tegen wie men soms toch alles behalve lief was, nu  
aan den heiligen disch als leden van hetzelfde lichaam  
brood en beker zal mogen toereiken.

Wie Sion mint, verlangt naar zoo maar. Die ver-  
eeniging aan het heilige avondmaal met alle de belij-  
ders des Heeren is het hoogste, wat in de samsmel-  
ting bereikt kan worden. Daarover zullen zich dan ook  
de engelen Gods verblijden.

O, als er licht over opgaat, dan blijft ieder kind van  
God voor goed af van het avondmaal onder de gemeen-  
schapsreglementen van 1816, dat met gelijke erkenning  
van het ongelooft en met verwerping van de geloof-  
same belijders gepaard gaat. Wij zijn op grond van  
het Woord en van overtuiging, dat er een *bas des Heeren*  
tegen die avondmaalsvering uitgaat.

Maar ook, waar het licht ons mag bestralen, dan  
geloof ons harte aan een heerlijke herrijzing van Sion  
wanneer Gods volk, in *gebedenheid* over de belijden-  
den van *onzen Dordrecht*, zich af te samen vereenigt aan het  
heilige avondmaal.

Komt de Heere zich dan eens krachtig in het midden  
openbaren, dan zal het een feest zijn, als toen Salomo's  
tempel werd gewijd. Dan wordt de kerk nog eens  
openbaar in de kracht des overgankeelijken levens.

Hoe hijgt al het volk, dat God vereest, daarnaar. En  
daarom ook naar de vereeniging.

O, er kan door die vereeniging zooveel anders wor-  
den. Want in al den strijd en den arbeid des levens  
zullen wij dan ook samen optrekken. Wij willen niet

tusschen leeraar en gemeente gelegd, steeds  
nauwer toehale en wij te samen lang mogen  
verbonden blijven — en de Heere boven alles  
de eer ontvange — Zijn naam zij geloofd.

*Namit den kerkeraad:*  
K. H. VERNBAAS, praeses.  
J. P. SMIT, scriba.

De Deputaten voor de hulpbehoevende kerken,  
gelet op het besluit der voorloopige Synode,  
gehouden te 's-Gravenhage, betreffende de zorg  
voor de hulpbehoevende kerken, vermeld in  
Acta art. 51 (blz. 68 en 69);

Hebben besloten:

1. de kerken te herinneren aan het voor-  
schrift, dat in de maand Januari e.k. de eerste  
halfjaarlijkse collecte worde gehouden voor de  
hulpbehoevende kerken;

2. de kerken uit te noodigen die collecte te  
houden op Zondag 17 Jan. e.k.;

3. te verzoeken, dat voor de kerken buiten  
de classis afzonderd worde het bedrag dezer  
eerste collecte, ten einde in de vergadering  
met de classale deputaten, welke slechts  
éénmaal 's jaars gehouden wordt, ruime onder-  
steuning te kunnen verleen; terwijl voor de  
kerken in eigen classis de collecte in Juli  
e.k. kan worden bestemd;

4. het bedrag der collecte aanstonds in te  
zenden;

5. de classes uit te noodigen vóór 15 Febr.  
e.k. opgave te doen van de kerken, in welke  
behoefte zij niet zelve voldoende kunnen voor-  
zien met mededeeling en motivering van het  
bedrag door de classis noodig geacht;

6. de classes uit te noodigen een deputaat  
te benoemen voor de vergadering, volgens  
7<sup>e</sup> van gemeld besluit te houden; welke ver-  
gadering bepaald wordt op *Vrijdag 4 Maart e.k.*;

7. de Redactien der plaatselijke *Kerkbode*  
uit te noodigen de aandacht van kerkeraden  
en classes te vestigen op de collecte van 17  
Jan. e.k., op de insending der aanvragen om  
hulp vóór 15 Febr.; en op de vergadering met  
classale deputaten op 4 Maart.

*Deput. Syn. voornoemd,*  
Ds. P. J. W. KLAARHAMER, *Voors.*  
W. Hovy.

A. W. VAN BREEK CALKORN,  
*Secr. The.*

14 December 1891.

**Zending.**

DE ONWETENDEN.

IV.

De gedachte moge ontzettend zijn, dat nog  
tweehonderd miljoen van ons geslacht in vol-  
slagen ruwheid leven, zonder zelfs iets dat op  
een gewijde oorkonde gelijk, de laagsten op  
de trap der beschaving, weeraankleedend vaak  
in trier en doen, toch is, hoe vreemd ook,  
juist in dezen toestand nog een lichtzijde; ja,  
we zouden durven beweren dat dezulken onder  
de meest hoopgevendsten zijn voor de Zending.

Immers dezulken zijn weliswaar in de diepste  
duisternis gezeten, maar daar tegenover staat  
dat ook geen valsche verlichting over hen is  
opgegaan. Wie iets niet weet is er erg aan  
toe; maar wie 't verkeerd geleerd heeft, vaak  
nog erger. Bij de geheel blinde heidenen moest  
de zending bijna alleen planten; bij de meer  
ontwikkelden eerst ontzaglijk veel uitroepen eer  
aan planten of zaaien valt te denken.

Let slechts op onze Oost. Waarom gaat de  
Zending op Samatra zooveel voorspoediger  
dan die op Java? Om velerlei: maar ook  
hierom dat de Mohammedanen meent het te weten,  
hooger te staan dan de predikers des Chris-  
tendoms, een verkeerde leer heeft aangenomen,  
en daardoor beheerscht wordt. De heiden  
daarentegen, ook al besit hij op Samatra zekere  
beschaving, is »maagdelijke grond.« Dat is ook  
de ervaring geweest op Borneo, waar zoo  
uiterst ruwe stammen leven, en in onze West  
Indien. En we herhalen het, onze Zending moet  
daarmee bij opleiding en.

Nu zal men zeggen, dat de mindere bescha-  
ving, de ruwheid en barbaarsheid oorzaak  
moeten zijn dat zulke volken in geen eeuwen  
tot Christenen en bescha